

γῦπας ὁ, Κέρκ. (Κασσιόπ. κ.ά.) Κύπρ. Ρόδ.—Λεξ. Μπριγκ. Βλαστ. γιούπας Κύθηρ. ἀγιοῦπας Αἴγιν. Θεσσ. (Καρδίτσα.) Θήρ. Κέρκ. Κεφαλλ. Κέως Κύθηρ. Μακεδ. (Ὀλυμπ.) Πελοπν. (Μεγαλόπ.) Τήν. γιούπης Κρήτ. ἀγιοῦπος Κεφαλλ. (Κουβαλάτ. κ.ά.) γούπιας Κάρπ. (Ἐλυμπ.) γῦπ-πος Ἡράκλ. δῦπας Ρόδ. ὕπας Χάλκ. ἀύπης Κῶς (Καρδάμ. Πυλ. κ.ά.) ἀύπας Ρόδ. ὀῦπος Πελοπν. (Αἰγιαλ. Καλάβρυτ.) γυπάος Ρόδ. (Ἀρχάγγελ. κ.ά.) ἀνπᾶς Ρόδ. γῦπα ἦ, Κύπρ. Σύμ. ἀγιοῦπα Ἄνδρ. (Γαύρ. Κόρθ. κ.ά.) Εὔβ. (Κάρυστ.) Κύθν. κ.ά. γῦτσο Καλαβρ. (Βουν. Μπόβ. κ.ά.) Γεν. δυπάον Ρόδ. ἀνπάον Ρόδ. (Κρεμαστ.) Πληθ. γιούπηδες Κρήτ. ἀύπουνες Κῶς (Καρδάμ. Πυλ. κ.ά.) δυπᾶοι Ρόδ.

Τὸ Βυζαντ. οὐσ. γ ὕ π α ς.

1) Ἀρπακτικὰ πτηνὰ τῆς οἰκογ. τῶν Ἰερρακιδῶν (Falconidae): α) Γυπαετὸς ὁ πωγωνοφόρος (Gypaetus barbatus aureus) καὶ β) Γύψ ὁ πυρρόχρους (Vultur fulvus) ἐνθ' ἄν. : Μιὰ ἀλονποῦ τῆς ἑνὸς γῦπας, μιὰ βολὰν τῆς ἑνὸς τξαιρόν, ἐκουμπάρεφαν (ἐκ παραμυθ.) Κύπρ. Εἶδα μιὰ ἀγιοῦπα Ἄνδρ. (Γαύρ.) Εἶδες ἕναν ἀύπη; μάννα μου, μάλος ποῦ ἔναι! Κῶς. Σάν ὀῦπος στέκεσαι Πελοπν. (Αἰγιαλ.) Σάν ἀγιοῦπα ἤπεσεν ἀπάνω του Ἄνδρ. Συνών. βι τ ὀ ἰ ἰ λ α, κ λ ἄ ρ α, ὀ ξ υ ἄ, ὀ ρ ν ι ο, π ο ὕ λ λ α κ α ς, π ο ὕ λ λ ο ς, σ κ α ν ἰ ἄ ς, σ κ α ν ἰ ἰ τ η ς. γ) Τὸ ἀρπακτικὸν πτηνὸν Τριόρχις ὁ κοινὸς (Buteo buteo) Καλαβρ. (Βουν. Μπόβ. κ.ά.) Κάρπ. (Ἐλυμπ.) Κέρκ. (Κασσιόπ.) Κεφαλλ. (Κουβαλάτ.) Κῶς (Καρδάμ. Πυλ. κ.ά.): Ἐκεῖ ὁποῦ ἔβοσκε τὸ ὄρνιθι, ἕνας ἀγιοῦπος ἔδωκε μυτιὰ κάτου καὶ τὸ ἔπιασε Κουβαλάτ. Ὁ ἀύπης ἤφαεμ μας μυιὰμ πούλ-λαν (= ὄρνιθα) Καρδάμ. Κατέβην ὁ ἀύπης καὶ πῆρεμ μας μυιὰμ πούλ-λα Πυλ. Ὁ γῦτσο τρώει τέππουδ-δε (ὁ γῦπας τρώει τίς ὄρνιθες) Μπόβ. || Φρ. Σάν τὸν ἀύπηγ κατεβαίνει (ἐπὶ ἀτόμου ὀρμῶντος μὲ κακὰς διαθέσεις) Πυλ. || Παροιμ. Ἐν-νωσεν ὁ δῦπας τὸ ψοφίμι (ἐπὶ τῶν καραδοκούντων τὴν δυστυχίαν τῶν ἄλλων διὰ τὰ διαρπάσσον τὴν περιουσίαν αὐτῶν) Ρόδ. Ἐνεμίσανε οἱ γιούπηδες τὸ ψοφίμι (ἐνεμίσανε= ὠσμίσθησαν) συνών. μὲ τὴν προηγούμεν.) Κρήτ. 2) Μεταφ., ὁ ἄρπαξ Ἄνδρ. Κεφαλλ. (Κουβαλάτ. κ.ά.) Ρόδ. : Μηδὲ ἕναν γουτδῖν ἔν ἐφῆκαν οἱ γυπᾶοι ἔς τὸ τδεπ-πούλ-λι (= κηπούλι) Ρόδ.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπὶ τὸν τύπ. Γῦπας Ἀθῆν. Πελοπν. (Ξυλοκ.) καὶ ὡς παρωνύμ. ὑπὸ τὸν τύπ. Γιούπης Πελοπν. (Γαργαλ.) καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. Ὁ γῦπα Κρήτ. Ἀγιοῦπες Κύθν. Τ' Ἀνπάον ἢ Κούσπα (= κοιλότης) Ρόδ. Γιούπ'ς Στερελλ. (Αἰτωλ.) Τοῦ Γυπᾶ ἢ Ρίζα Κάρπ. Ὁ Κάβος τσῆ Ἀγνιούπας Ἰος.

γυποφωλιά ἦ, Λεξ. Πρω. Δημητρ. γυπ-ποφωλιά Ἀμοργ. Ἡράκλ.

Ἐκ τῶν οὐσ. γ ὕ π α ς καὶ φ ω λ ι ἄ.

Ἡ φωλεὰ τοῦ γυπό. Πβ. ἀ ε τ ο φ ω λ ι ἄ, διὰ τὸ ὅπ. βλ. ἀ ε τ ο φ ω λ ε ἄ.

γύρα ἦ, κοιν. γιούρα Πελοπν. (Καρδάμ.) ὕρα Κάρπ. (Ἐλυμπ.) Κάσ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Τὸ Βυζαντ. οὐσ. γ ὕ ρ α.

1) Περιδιάβασις, περίπατος κοιν. : Κάνω - βγαίνω - φέρνω μιὰ γύρα κοιν. Ἐπίασεν δὲς γῦρες Ρόδ. Θὰ κάμω μιὰ γύρα Κεφαλλ. Ἐκαμε πολλές γῦρες ἔς τὸ χωριὸ Κρήτ. (Ραμν.) Ἐνας παρᾶς εἶχε βγῆ ἔς τὴ γύρα καὶ πούλαγε ψάγια Πελοπν. (Ἐρμιόν.) Βγῆκε ἔς τὴ γύρα ὁ καλόγερος τ' αἰ-

Γιαννιού, γιὰ νὰ μαζώξῃ σταφίδα (περιτλήθεν ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν) Πελοπν. (Κορών.) Ὁ τῆγ-γύραν ἤβγασι (δι' ἐπίσκεψιν) Κάρπ. Μᾶς ἐβῆκε ἔς τὴ γύρα (περιφέρεται) Ἐρεικ. Οὔλον τζ' γύρις ἔ'τάξ'ς τοῦ βιβλίου σ' ποῦτὲ δὲ δ' ἀνοίεις Σάμ. Ἐρθε ὁ πατέρας μου ἔς τὴ γύρα Ἡπ. (Βαβούρ.) || Φρ. Ἡρθε γύρις νὰ πάου, ἀλλὰ δὲν πῆγα (ἐσκόπευον νά...) Πήραμε, σὰ νὰ ποῦμε, πάλε τὴν πίσω γύρα (συνών. μὲ τὴν φρ. π ἦ ρ α μ ε τ ῆ ν κ ἄ τ ω β ὀ λ τ α) Α. Ἐφταλ., Μαζώχτρ., 21. || Παροιμ. Ὁπως πῆγε τῆς γύρας γύρ'σε (ὁ πορευόμενος διὰ τῆς μακροτέρας ἀλλὰ ἀσφαλεστέρας ὁδοῦ ἐπανερχεται σῶς) Ἡπ. Ὁπως πάει τὴ γύρα, γύρ'σε, ὅπως πάει τὴ μέσ', ἀπόμ'νε (συνών. μὲ τὴν προηγούμεν.) Ἡπ. (Λάκκα Σούλ.) || Ἄσμ.

Ὁ Παναγιώτης ἔφυγε, βγῆκε νὰ φέρῃ γύρα, νὰ κάμῃ γύρα ἔς τὰ χωριά, γύρα ἔς τὸ βιλαέτι Ἡπ.

Πῆτε τοῦ Γιάννη τοῦ Χατζῆ, μὴ παίξῃ πλὴν τὴ λύρα, καὶ τοῦ Κωστή, τὴν ἀποκρὰ νὰ μὴν ἐβγοῦ ἔς τὴν γύρα Κάρπ. Συνών. ἀ ν α γ ν ρ ἰ δ α 1δ, ἀ π ο γ ν ρ ἰ δ α 2, β ὀ λ τ α 2, γ ὕ ρ ο ς 8. β) Περιφορά, ἐπὶ λιτανείας, κηδείας κ.τ.τ. Ἡπ. (Κατσανοχ.) Κάρπ. (Ἐλυμπ.) Κάσ. Κύθηρ. Νάξ. (Ἀπύρανθ. Βόθρ.) : Ἡ γύρα τῆς Παναγίας Κύθηρ. Τὴ ὕρα τζ' Ἀνάστασης ἐκάμαμε καὶ ἔ' αὐτὸ ὀργήσαμε Ἀπύρανθ. Ἀλλότες ὁλωνῶ δῶν ἀπεθαμένω δῶν ἐκάνασι ὕρα τῶρα τσι πάνε σύρμα (= κατ' εὐθεΐαν) αὐτόθ. 2) Ἐπαιτεία Νάξ. (Ἀπύρανθ.) : Ὁλοῦρις τοῦ χρόνου περνοῦνε κ' ἐτοῦτ' ἀπὸ ξυλόκλαδα μὲ τὴ ὕρα (διὰ τῆς ἐπαιτείας). Καρύδια ἔθελαν Ἀδώνης γιὰ τὸ Λάζαρο καὶ δὲν εἶχαμε γ' ἤβγε ἔς τὴ ὕρα (εἰς ζήτησιν). Συνών. δ ι α κ ο ν ι ἄ, ζ η τ ι α ν ι ἄ, ζ η τ ο υ λ ι ἄ. 3) Κυκλικὴ στροφή, κυρίως ἐπὶ χοροῦ Ἡπ. (Δωδών. Ζαγόρ. Κατσανοχ. Κουκούλ. κ.ά.) Κεφαλλ. Κρήτ. (Ραμν. κ.ά.) Λευκ. Παξ. Πελοπν. (Δάρα Ἀρκαδ.) : Θὰ κάμω μιὰ γύρα ἔς τὸ χορὸ Κεφαλλ. Πρώτη ἢ νύφη φέρνει τσι τρεῖς γῦρες (εἰς τὸν χορὸν) Λευκ. Ἡφίρα κ' ἰγὼν κάμπουσιν γῦρις ἔς τοῦ χοροῦ Κουκούλ. Ἐλάτε, παιδιὰ, νὰ κάμωμε κ' ἐμεῖς μιὰ γύρα (νὰ χορεύσωμεν μίαν στροφήν) Παξ. Ὁ τῆ γύρα τοῦ χοροῦ γραπώνει ὁ Γιώργης τὸ πασούμι τῆς νεράιδας Δάρα Ἀρκαδ. Φέρε τ' ἄλογο μιὰ γύρα ἔς τ' ἁλῶνι Κατσανοχ. Ἡ ζώνη τοῦ σαλβαριοῦ πρέπει νὰ ἔναι μακρὴ, νὰ πικιάνῃ κάθοσε γῦρες τὸν ἄθροιο Ραμν. β) Ὁ χορὸς τοῦ Ἡσαΐα, ὁ γαμήλιος χορὸς Κάρπ. Κάσ. : Ὁ τῆ γύρα σύρουσι καλὰ τὸ ἐξιότ' τους πόι, γιὰ νὰ ἔναι ὁ ἄμμος τῶς γουρλίκος Κάσ. || Ἄσμ.

Ἀποῦ ἔπιασε τὰ στέφανα καὶ γύρισε τὴν γύρα, νὰ τὸν ἀξιῶσῃ ὁ Θεὸς νὰ πιᾶσῃ καὶ τὰ μῦρα (εὐχὴ πρὸς κουμπάρον νὰ γίνῃ καὶ ἀνάδοχος). Κάρπ. γ) Παιδιὰ παιζομένη δι' ἀστραγάλων, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ παῖδες, διαγράφοντες κύκλον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὠθοῦν τοὺς ἀστραγάλους πρὸς τὸ κέντρον αὐτοῦ Ρόδ. Συνών. ἀ σ ἰ κ ι 1β, ἀ σ τ ρ α γ ἄ λ ι 2, ἀ σ τ ρ ἄ γ α λ ο ς 1β, β α σ ι λ ι ἄ ς 2 (εἰς λ. β α σ ι λ ε ἄ ς), β ἔ ζ ι ρ α ς 2, β ε ζ ἰ ρ η ς 4, κ ὀ τ σ ι α. δ) Ἐτέρα παιδιὰ παιζομένη ὑπὸ ὁμίλου παιδῶν, οἱ ὅποιοι στρέφουσι κυκλικῶς εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. Κατ' αὐτὴν νικητὴς θεωρεῖται ὁ μὴ παθὼν ἔλιγγον Ἡπ. (Δωδών.) 4) Ὑψηλὸς τοῖχος περιβάλλον τὴν αὐλήν, αὐλόγυρος Πελοπν. (Ἐρμιόν.) : Μιὰ γάττα ἔχει ἀνεβῆ ἔς τὴ γύρα. Τὴ νύχτα μπῆκανε κλέφτες ἔς τὸ σπῆτι, πῆγανε ἀπὸ τὴ γύρα καὶ μᾶς κλέψανε τίς κότες Συνών. α ὕ λ ῆ 3, α ὕ λ ο γ ὕ ρ ι σ η 1, α ὕ λ ὀ γ γ ρ ο ς 1, α ὕ λ ὀ μ α ν τ ρ α, α ὕ λ ὀ τ ο ι χ ο ς, λ ι θ ι ἄ, μ ἄ ν τ ρ α, μ α ν τ ρ ὀ τ ο ι χ ο ς, π ὕ ρ γ ο ς.

